

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 610. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_309A-txt-shoot-idm13641.pdf (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

611 Engelland var det altsaa vi spurgde om et historisk Folk, og vi veed det har været der, vi finde endnu forældede Spor deraf i Alt, men Tiden har viist, der var ikke Hjerter til at føde, men kun til at handle og vandle, vi see med en vis Gysen, hvorledes Alt synes stemplet paa, at Døden ingen Forandring skal kunne gjøre, i det man lærer det Døde til at gaae som et Uhrværk paa Land og paa Hav, saa den sidste levende Mand kan i sin Døds-Time trække det op, og i sit Værks Bevægelse ligesom overleve sig selv, og det er i Aandens Øine en frygtelig Seier. Saaledes har vel alt mangan Engelskmand kold optrukket sit Uhr, og skudt sig selv af Kjedsommelighed over Livets eensformige Gang, og det er et frygteligt Varsel, som Historien ikke maa ønske skal gaae i Opfyldelse, men det vil sikkert komme derpaa an, hvad Engellænderne synes om Historien, naar den maler dem med deres rette Farver, og Sandhed i sin uforanderlige Skikkelse. Tegnene ere her tvetydige; thi Engelland synes at ville erklære Historien Krig, saasnart den opløfter sin Røst, Skotland derimod synes mere stemt til Forlig, og hvad der skal faae Overhaand, maa da Tiden vise. Forunderligt er det, at intet Folk har i det Udortes holdt saa fast paa sin egen Skygge, men i det Indortes været saa ubekymret selv om den, som det engelske, og man behøver ikke at gaae tilbage til Reformationstiden eller de puritanske Stridigheder, ja ei engang 612 til Kvækerne, for at finde talende Beviser herpaa; thi det mest i Øine faldende ligger os nær, naar vi betragte den engelske Kirke, Statsforfatning, Literatur og Levemaade. I intet Land er Bibelen anfægtet stærkere og forsvaret lunknere, men dog seer Kirke-Tjenesten ud omtrent som i Elisabeths Dage, og store Summer anvendes nu aarlig paa Bibelens Udbredelse. Ingensteds har man hæftigere modsat sig ethvert Indgreb og enhver Forandring i Parlamenteringens mekaniske Gang, og ingensteds været saa ligegyldig ved, *hvorledes og til hvilken Side* Hjulene sattes i Bevægelse. Intet Folk raaber saa meget paa sine gode, gamle Dage, og bevarer saa ængstelig arvede Skikke, men neppe har dog noget Folk lettere givet Slip paa sine Fædres Sprog og *aandige* Smag, ja bekymret sig saa lidt om at kjende dem. I den sidste Tid har vel Adskillige, især Skotter, kommet Oldtiden ihu, og Begyndelsen, veed man, skedte alt ved Udgivelsen af de Ossianske Digte,*1762. men det er ikke let at sige, om det var for tidligt eller for sildigt, eller maaskee begge Dele; thi deres Aand brød man sig ikke om, deres Alder og Forfatter var det Striden gjaldt, og da man var kjed af at kjævles om det, lagde man dem paa Hylden. Saa nemt bliver Historien ikke færdig med disse besynderlige Kvad, der, fornemmelig i Tydskland, have spillet en mærkelig Rolle, men med hine Spørgsmaal piner den sig ikke; thi den veed 613 at for at skjelne bestemt (*øve Critik*) maa man have Lys, og at den saakaldte Critikens Fakkell er en tom Lygte, hvorved man kun seer, at Oldtiden er mørk, ingenlunde, hvad der findes i Mørket, som dog netop er hvad Critiken skulde vise. At de Ossianske Kvad ere *fra i Fjor*, eller fra Hedenskabets forrige Dage, det er klart, mindre af dem selv, end af den nyere Tids unægtelige Historie; thi de maae være fra en Tid, da de kunde blive til, og den Tid har beviislig ikke været, siden Europa blev christnet, *førend nu*; først nu kunde de skrives, hos et Folk der vilde tage sig af dem, og selv der neppe, uden først at læses. Som den naturlige Konst-Poesies 3: *Skygge-Poesiens*, gamle Testamente maa man betragte Kvadene, og Skotten Pinkerton havde da mere Ret, end han selv vidste, da han sagde, at *Døden* var den Ossianske Muse, ligesom det ei heller nu vil forundre os, at den i *Napoleon* fandt en saa udmærket Velynder. Historien kunde vel, blot for det Sidstes Skyld, finde sig nødt til at gjætte paa et oprindeligt Slægtskab mellem *Galer* og *Korser*, og, ved at følge Vinket, vilde man maaskee komme paa Spor, der kunde føre nærmere til Afgjørelsen af det ikke uvigtige Spørgsmaal om Galernes galliske eller iberiske Herkomst, men aldrig havde Historien mindre enten Tid eller Trang til at løbe efter Gjætninger, end netop nu, da det Visse er baade lærerigt nok, 614 og saa kolossalsk, at det synes som Slægten maa gaae til Grunde under dets Vægt. Anmærkningen om Ossians Indhold gjemme vi bedst til bedre hen, og her staaer da kun den tilbage, at adskillige Pictor have i den sidste Tid ihukkommet deres nordiske Herkomst, og derved, som ventelig var, vakt i Engelland lidt mere Deeltagelse. Pinkerton, som man kan kalde den første skotske Historiker siden Reformationen, thi baade Robertson og Hume vare udentvivl mere af engelsk Herkomst, og vare i al Fald af ny-engelsk Tænkemaade, Pinkerton er udentvivl et af de mest historiske Hoveder der i forrige Aarhundrede kom til syne, og var upaatvivlelig skikket til at dele, men ikke til at opdage, og meddele Andre en høiere historisk Anskuelse, om hvilken han kun undertiden drømde, medens han ivrig stræbde, saavel i sin Historie af de ældre Stuarter, som i sine Undersøgelser om Old-Krøniken, at hævde sig, hvad vist Ingen skal frakjende, men heller Ingen bør misunde ham: en udmærket Rang mellem de saakaldte kritiske Historikere, hvis Adkomst til Navn af Historie-Skrivere, er en ikke mindre kritisk Sag end deres aandløse og uforsvarlige Kritik. Saavidt vides, har Pinkertons lærde, indholdsrige og *underholdende* Skrifter slet ingen Lykke gjort i Stor-Britannien, men desmere, i det mindste Opsigt, gjør hans Landsmand Valter Scott, som berømmes for en udmærket historisk Digter, men, selv ubeseet, 615 over man neppe noget ved at forudsætte, han er saare langt fra at være det i den Bemærkelse vi tage Ordene; thi var han det, vilde de Folk, der nu kalde ham saa, nævne ham som en halv forrykt historisk Mystiker. Tingen er da, at han *nysler* med Fortiden og selv med Oldtiden i sine Vers, og fører derved sine engelske Læsere ind i en Verden, der synes dem poetisk, fordi den er blevet dem fremmed: ind i Historiens Skygge-Rige. Hverken han eller hans Landsmand Jamesen: Oversætteren af de danske Kæmpeviser, eller Turner: Angel-Sachsernes Historie-Skriver, som ikke engang forstaaer deres Sprog, vil da gjøre Døden noget Afbræk eller Historien noget synderligt Gavn, men ligesom det dog er mærkværdigt til Stadfæstelse af den Sandhed, at det er Skyggernes Tid vi leve i, saaledes er det og glædeligt, under den Forudsætning, at Historien paa anden Maade kun komme til Live; thi da vil den, upaatvivlelig, i Stor-Britannien dog finde nogle gode Venner.